

Sobibor en Treblinka en het vernietigings- en concentratiekamp Majdanek lagen, – niet als zachtzinniger dan de *Höhere SS- und Polizeiführer* in de *Wehrkreis*-Breslau in wiens gezagsgebied zich het vernietigings- en concentratiekamp Auschwitz-Birkenau bevond. De kern van de zaak was dat Seyss-Inquart en Rauter het Nederlandse volk moesten trachten te winnen voor de ‘Germaanse’ samenwerking; zulks vergde dat zij, vergeleken met een man als Frank, met matiging moesten optreden; zij dienden, zo enigszins mogelijk, alles te vermijden wat de anti-Duitse stemming in Nederland zou versterken. Dat was Hitlers opdracht – het was ook geheel conform de inzichten van Himmler. De *Reichsführer-SS* die, zoals wij in de aanvang van dit deel vermeldde, samen met de *Höhere SS- und Polizeiführer* en de *Gauleiter* van *Oberschlesien* medio juli '42 met eigen ogen gezien had hoe in Auschwitz-Birkenau vierhonderdnegen-en-veertig uit bezet Nederland afkomstige Joodse mannen, vrouwen en kinderen vergast werden, was dezelfde man die ten aanzien van het in datzelfde Nederland gelegen concentratiekamp Vught begin februari '44 de instructie gaf dat niemand er ook maar geslagen mocht worden. Inderdaad, ‘Vught’, aldus de derde *Lagerkommandant*, Hüttig, ‘was geen concentratiekamp in de gewone zin van het woord.’

Wat een ‘concentratiekamp in de gewone zin van het woord’ was, wist Hüttig die in '41-'42 duizenden gevangenen bij de opbouw van Natzweiler had zien sterven, heel wel. Zijn voorganger Grünwald wist het uit Sachsenhausen, diens voorganger Chmielewski uit Mauthausen. Berg, *Lagerkommandant* van Schoorl en *Schutzhaftlagerführer I* van Amersfoort, wist het: hij zei, met een welhaast klassiek te noemen *understatement*, tegen de vrouwelijke gevangenen uit Schoorl die naar Ravensbrück op transport gingen, dat het daar ‘niet zo prettig was als hier’. Haubrock, een in dit opzicht willekeurige *Sachbearbeiter* van de ‘SD’, wist het: hij zei, zoals wij in hoofdstuk 4 vermeldde, tegen mr. E. E. Menten die gevaar liep naar Natzweiler gezonden te worden: ‘Dat houdt u niet op uw leeftijd.’ Hoe het in Mauthausen toeging, wisten Seyss-Inquart, zijn vier *Generalkommissare*, de vertegenwoordiger van het *Auswärtige Amt* (Bene), de *Befehlshaber der Ordnungspolizei*, *Wehrmachtbefehlshaber* Christiansen, het hoofd van de *Rüstungsinspektion Niederlande* en alle topfunctionarissen van de ‘SD’ in ons land: zij hadden kunnen zien dat althans volgens de ‘*Meldungen aus den Niederlanden*’, die zij wekelijks ontvingen, van de vele honderden Nederlandse Joden die in de loop van '41 Mauthausen waren binnengevoerd, aan het einde van dat jaar nog maar acht in leven waren. Dat men voorts aan de top van het *Reichskommissariat* en in de hogere regionen van het ‘SD’-apparaat, speciaal op de sector van *IV B 4*, wist dat de Joden in het oosten uitgeroeid werden, hebben wij in ons vorige deel aangetoond.